

ЛІТЕРАТУРА ПОДІЛЛЯ У КОНТЕКСТІ СВІТОВОЇ КЛАСИКИ

УДК 821.161. 2-31.090.Мак

DOI: 10.32626/2309-7086.2019-16-2.308-314

Ніна Бернадська

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ИНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ РОМАН У ТВОРЧОСТІ ОЛЬГИ МАК

У статті висвітлено жанрову специфіку роману «Проти переконань» Ольги Мак – талановитої письменниці української діаспори, народженої на Поділлі. Досліджуваний текст розглянуто під кутом зору традиційних і модерністських жанрових ознак. Авторка використовує хронологічний сюжет із обрамленням, матриці родинного, любовного й роману виховання, реалістично змальовує українську історію 30- і 40-х років ХХ століття крізь призму індивідуального досвіду. Водночас конфлікт двох світоглядних систем – релігійної та матеріалістичної – виражається у рефлексіях героїв, їхніх суперечках-диспутах. Порушені О.Мак проблеми людини й системи, людини й релігії, гуманізму і тоталітаризму, абсурдності світу, пошуків власного я, внутрішньої свободи художньо втілюються у формі інтелектуального роману.

Ключові слова: творчість Ольги Мак, інтелектуальний роман, специфіка жанрової природи роману Ольги Мак «Проти переконань».

Сьогодні із впевненістю можемо констатувати, що вітчизняні літературознавці повертають творчість талановитої письменниці Ольги Мак українському читачеві, а також «вписують» її значний творчий набуток у літературний процес ХХ століття. Так, у ґрунтовній статті А.А. Трембіцького й А.М. Трембіцького детально висвітлено етапи життєвого шляху «відомої письменниці української діаспори Бразилії та Канади, автора більше півсотні художньо-документальних творів, лауреата літературної премії Українського літературного фонду, подолянки Ольги Мак» [11, с.225]. Більше того, автори цієї розвідки, максимально зібравши й опрацювавши бібліографічний матеріал, зазначають про дві версії щодо місця народження письменниці Ольга Нилівна Мак (дівоче прізвище Петрова): 20 (за іншими даними 21) липня 1913 р. у небагатій родині державного урядовця в Кам'янці-Подільському, який вона вважає «своїм рідним містом, хоч і не жила в ньому постійно» ...; (за іншими даними народилася в с. Карашина (нині Корсунь-Шевченківського р-ну Черкаської обл. ...)» [11, с.226]. Гадаю, що дошукування істини можна поли-

шити історикам та красзнавцям, а для дослідників літератури якнайважливіше з'ясувати оригінальність творчості письменниці, її стильові домінуючі. Варто зазначити, що вивчення творів подолянки і їх популяризацію започаткував В. Мацько [7]. Об'єктом його наукової рефлексії стали повісті «Каміння під косяком», «Чудасій», оповідання «Як Олег здобув Царгород».

Сьогодні найбільш ґрунтовним дослідженням творчості діаспорної авторки є кандидатська дисертація Аліни Реги «Художньо-філософська своєрідність прози Ольги Мак» (Івано-Франківськ, 2015), у якій максимально охоплено твори письменниці великої форми. Вадим Василенко звернувся до аналізу повісті «Чудасій» з погляду травматичного досвіду історії поряд з іншими творами еміграційної прози (кандидатська дисертація «Модифікація травми в українській еміграційній прозі другої половини ХХ століття». – К., 2016) [2]. Максимально детальною є стаття про творчість письменниці в об'ємній праці «Українська діаспора: літературні постаті, твори, біобібліографічні відомості», котру упорядкувала Віра Прасолова [12].

Серед численного художнього доробку Ольги Мак, в якому кількісно переважають повісті й оповідання, привертає увагу роман «Проти переконань», виданий у канадійському видавництві «Гомін України» (Торонто, 1959). У післяслові видавництва зазначається, що у цьому творі «авторка літературно-мистецькими засобами розглядає стільки різних найпекучіших питань нашої доби і ставить їх у такому яскравому навігленні, що ледве чи хто досі в нашій літературі мав відвагу в тій формі ці проблеми розглядати» [6, с.368]. І далі навіть йдеться про те, що «широка дискусія на тему філософії релігії, традицій, побуту, материнства і т.д.» [6, с.368] може навіть викликати «певні застереження». Отже, маємо першу спробу визначити жанрову сутність роману як роману-диспуту. Л.Рудницький визначив твір як «абстрактно-філософську повість» [10, с.43–44]. А. Рега стверджує, що за жанром «Проти переконань» – інтелектуальний роман [9, с.37], у якому водночас «конфлікт вирішується у риторичній площині» [9, с.92].

Отож спробуємо з'ясувати, яка жанрова природа твору Ольги Мак.

Найперше зазначимо, що ще М. Бахтін вказував: універсальні духовні зв'язки реалізуються в романі в епічній події «пошуку істини», котра втілюється у функції мовних форм спілкування персонажів. У цьому випадку зображується «ідеологічно мотивований» і «дискутований» вчинок героя [1, с.94]. Такий тип роману втілює художня практика Ф. Достоєвського, який, як відомо, увійшов у світову літературу завдяки створенню так званого «ідеологічного» роману. Власне, це різновид, який наближений до роману філософського. Сучасна дослідниця філософського роману Валентина Герасимчук ототожнює філософський та інтелектуальний різновиди роману [3]. Ю. Ковалів визначає інтелектуальний роман як такий, що руйнує межі між наукою і літературою [4, с.346].

Попри термінологічну неусталеність і дискусії навколо жанрової природи інтелектуального роману, цей різновид, як відомо, поширився у літературі модернізму і представлений у творчості відомих письменників, таких як українські прозаїки В. Винниченко, Микола Хвильовий, В. Підмогильний, В. Домонтович, Є. Плужник, М. Івченко, а в світовій літературі – у творчості Т. Манна, Г. Гессе, Р. Музіля, Г. Броха, М. Фріша, А. де Сент-Екзюпері, Ж.-П. Сартра, А. Камю, В. Набокова, А. Мердок, В. Голдінга, Л. Дарвелла, Дж. Фаулза, Дж. Алдайка, А. Франса, А. Жіда, Ф. Моріака. Зокрема С. Павличко, досліджуючи жанрову природу інтелектуального роману сучасної Великобританії, чи не найточніше визначила його сутнісні характеристики: домінування філософських ідей над формальною стороною твору, широке використання алюзій, підтекстів, відкритих і прихованих цитат, явної і замаскованої полеміки з письменниками, істориками, філософами ми-

нулого й сучасного, специфічний характер героя, будову сюжету, авторський голос, манеру письма, а сам текст може нагадувати науковий трактат чи ребус [8, с.5].

Насправді, твір Ольги Мак – це поєднання кількох жанрових різновидів, що засвідчує і художнє новаторство авторки, і її майстерність у створенні модерного роману. Найперше помітно, що письменниця спирається на класичну традицію української реалістичної прози, оскільки використовує матриці родинного та любовного роману. Вони художньо реалізуються у сюжеті: історії непростих стосунків досвідченого у коханні молодого інтелектуала Ігоря Березовського та доньки шевця Марії Кобзаренко, випускниці педагогічного технікуму. Водночас твір має ознаки роману виховання, бо йдеться про становлення характеру молододівчини, яка шукає (і знаходить!) своє покликання і місце у житті шляхом неймовірних страждань і втрат. Маруся напівсирота, і в багатьох ситуаціях їй не вистачає довірливих стосунків з матір'ю, тому вона – закохана віддавна. ще підлітком, у Березовського – хай і з пересторогою, але вірить його словам: «шукати розкоші у божевільних кроках», «бути сміливою і послідовною до кінця в коханні та розпоряджатися собою без очікування дозволів» [6, с.358].

Відповідно Ольга Мак хронологічно розгортає сюжет: від першого знайомства молодих людей до їхнього драматичного розставання назавжди, яке змальовано вже в епілозі (таким чином епілог входить в обрамлення). Авторка інтригує читача, використовуючи рамкове обрамлення (епілог є його завершальною частиною). Якщо масив основних подій розгортається у 30-і роки ХХ століття, то сюжетно їх відлік починається з повоєнного часу (40-х років), коли Ігор Березовський приходить до клініки провідати вісімнадцятирічну доню, а потім – це фінальні сцени твору, позначені пафосом сентиментальності, – з'ясовує стосунки з матір'ю своєї дитини. Так розгортається любовна історія Марії, яка охоплює значний проміжок часу – двадцять один рік. Попри сюжетне обрамлення, Ольга Мак модифікує сюжет і тим, що розвиток дії у ньому – найбільша за обсягом частина. Такий письменницький хід і засвідчує належність роману до його інтелектуального різновиду, оскільки саме в цій частині найяскравіше розгортаються порушені авторкою проблеми: людина і система, людина і релігія, гуманізм і тоталітаризм, абсурдність світу, пошуки власного я, внутрішньої свободи. Світоглядні дискусії відбуваються між матеріалістом Ігорем Березовським та батьком Марусі, Кобзаренком-старшим, який керується наївно-інтуїтивними принципами осягнення світу. До них приєднується і Маруся, для якої кожне слово й думка Березовського набуває незаперечного статусу, й водночас дівчина захищає позицію батька («Для тата – Бог опора в житті, і він поки що ще тримається силою своєї віри. Підірвеш її – і що даси взаміну?») [6, с.135]. Або: «Крадіжку гаманця ти уважав би нечесною справою, але крадіжку віри – своїм обов'язком» [6, с.136]). Тим самим вона протестує проти цинізму тогочасної державної машини, котра пропагувала псевдоцінності, несумісні з істинними християнськими поглядами на життя. Скажімо, показовими є такі думки Ігоря Березовського: «І вам, поки ви здобудете освіту, доведеться ще багато всяких нісенітниць вчитися і вдавати, що ви в них вірите. І найважливіше для вас усіх – вміти їх пізнавати і відмежовувати від правди. Я прямую до того, щоб вас цього секрету навчити, бо без нього ви не проживете, або проживете, сприймаючи світ у кривому дзеркалі. Пам'ятайте ще раз: є правда і «правда». Перша – для вас, друга – для прилюдного вжитку» [6, с.60].

Численні рефлексії героїв включені у сюжет, вони в яскравій публіцистичній формі відтворюють протиставлення двох світоглядів – матеріалістичного та релігійного. У фіналі твору відбувається своєрідна зміна оптики: якщо у розвит-

ку дії у диспутах перемагає Ігор Березовський як вмілий оратор і, за характеристикою його друга Євгена Веретелюка, чоловік з «мальованою пикою і нахилом до динамітно-сахаринової красномовности» [6, с.141], то в епілозі – Марія Кобзаренко-Лукіяничук: «Я обвинувачую тебе не так у тому, що ти переміг мене фізично, як у тому, що ти наперед заразив мою душу бактерією гнилизни й безвір'я. Це було підліше й жорстокіше від прямого фізичного гвалту!..» [6, с.359]. Ці звинувачення, вистраждані й переболілі, розгортаються за принципом градації, бо далі жінка остаточно підсумовує: «Для тебе, Ігоре, сказавши широко, життя ніколи не мало сенсу, бо ти розглядав його виключно через призму матерії. Всі твої благі намірення і всі твої пориви були мертвонародженими, бо в них бракувало Духа і віри в Духа» [6, с.361]. Отож, в епілозі авторка знову повертається до форм диспуту, але і фінал його, і конфігурації героїв інші – Марія більш переконлива, бо правдива, більш чесна, бо – через страждання – повернулася до справжніх істин, тих, які виховав у ній батько, родина. Ігор же опинився на роздоріжжі, адже його натура розполовинена: він не сприймає ідеологічну пропаганду і водночас іде на компроміс із нею, а, значить, із власними переконаннями: у повосенний період, відмовившись від «перспективи жалюгідного завпедства чи навіть директорства в містечковій школі» [6, с.318], він залишається в армії. «...Об'їздив пів Європи, слухав Ліста і дивився на тарантелу в Будапешті, пив кисле вино при кулеші з бриндзєю в Румунії, розважався оперою у Відні, гуляв з веселими польками в Кракові, а на кінець осівся в Берліні. ...і взагалі жив так, як жила вся новітня червона плутократія» [6, с.319]. Дуже влучно помітила А. Рега: «Апеляції в тексті до В. Винниченка не випадкові, Ігор Березовський в окремих ситуаціях і справді схожий на Кирпатого Мефістофеля» [9, с.107].

Для роману Ольги Мак характерний високий рівень філософського узагальнення, поєднаний із індивідуально-конкретним зображенням героїв і ситуацій. Твір української авторки позначений реалістичними нотами, тому притаманна для модерністського інтелектуального роману параболічність у ньому не простежується – тобто сюжет позбавлений інакомовлення, підтексту, прихованого сенсу, його одноплановість визначається художнім конфліктом (протиставлено наївно-чуттєві знання свідомості освіченої), безпосередньо втіленим у тексті через численні діалоги – диспути, у яких беруть участь кілька героїв. Проте роман Ольги Мак не так історія ідей, як конкретних персонажів. Тому не можна погодитися із думкою А. Реги, що «конфлікт вирішується у риторичній площині» [9, с.92], він знаходить своє втілення у конкретних людських долях, які, як стверджує авторка, залежать від переконань.

Це твір про реальне життя, реальних людей, котрі живуть і хочуть жити щасливо, проте суспільні катаклізми буквально вриваються у їхню усталені будні і кардинально змінюють не лише зовнішні обставини життя, а – і це найголовніше – розхиляють духовні, світоглядні переконання, породжують сумніви або, навпаки, примушують мімікрувати до обставин. І це призводить до страшних наслідків, як-от, Ігоря Березовського: «...зрозумів, що для нього цілий світ – це руїни і пустеля. Руїні там, де колись стояла стара міщанська хата, захована за двома кремезними грушами, руїна тут, руїна в душі – скрізь руїна і скрізь пустеля. Вона оточувала його ззовні, вона була у нього всередині, вона визирала з його очей. Нагромаджена маса мертвої матерії, а серед неї він – загублений атом...» [6, с.317-318].

Екзистенційна проблематика роману зосереджена в трьох основних його фігурах. Проте герої позбавлені символічного навантаження, вони повнокровні, живі, зі своїм внутрішнім світом, тобто конкретно-чуттєві типи. Для їх змалювання Ольга Мак використовує увесь арсенал художніх засобів: дії, вчин-

ки, мовні партії, психологічні характеристики. Відтак образи Марії і Григорія Степановича Кобзаренків, Ігоря Березовського пластичні, реалістичні, переконливі. У традиційному ключі відтворено інтер'єри (скажімо, школи: «...містилася в колишньому будинку приходства, як і всі хати, обдертому і знищеному часом. ...двері потріскали й ледве трималися в зігнутих одвірках, що розшитані дерев'яні сходи, поки що скріплені морозом, грозили розлетітися у першій же теплий день, що в сінях пахло цвіллю й димом, а давно не білені стіни були аж рябі від різнорідних написів, бруду і дір» [6, с.274-275]), пейзажі («Холодні вітри напинали блакитні вітрила весняних днів, і вони плвли один за одним кудись разом із сонцем та пропадали десь в позаобрівій безвісті. Благально простягали за ними свої зелені руки вибуялі дерева і, не вблагавши нічого, лишилися далі на місці, журно хитаючи головами та розсвіваючи по землі дзвінкий шепіт свого взористого жалю. Сонце ж, уперто відпроваджуючи одних, сипало пригорщами золоті цукерки другим, і все лишалося незмінно-ласкавим, щедрим і одночасно байдужим» [6, с.106]), портрети (наприклад, зовнішність Марусі очима Березовського: «Тридцять сім років, що їх мала, були записані виразно і в легкій сіточці зморшок біля очей, і у втомлено спущених кінчиках уст, і в сивині, розсіпаній по темному волоссі, прикритому наполовину чорним капелюшком» [6, с.350]), котрі живописні й матеріальні. Проте, на відміну від традиційного класичного роману, зокрема соціально-побутового, в інтелектуальному романі Ольги Мак авторська тенденція впливає не лише із логіки сюжетної дії і вчинків персонажів, а в першу чергу із їхніх монологів, суперечок, дискусій, різних ідейних протекань. Тому деякі сторінки твору нагадують публіцистичний есей, у якому йдеться про питання релігії і моралі.

На відміну від модерністського інтелектуального роману з його відкритим фіналом, твір Ольги Мак має завершений сюжет. Власне, читач отримує відповіді на питання, поставлені письменницею. Особиста доля героїв чітко окреслена, відповіді – вичерпані і духовний конфлікт між ними, а відтак вирішена й екзистенційна суперечка.

Промовистою є назва роману. Переконання – це тверда впевненість, віра у щось, усталена думка про щось. Герої залишаються вірними своїм поглядам, як-от Григорій Кобзаренко, або ж намагаються домінувати над тими, хто лише шукає себе, вплинути на чужий внутрішній світ. Так чинить Ігор Березовський, проте він програє у світоглядному і любовному двобої Марії. Жінка зберігає таємницю батьківства для їхньої спільної доні Тані, дистанціює її від знайомства і впливу батька, а в плані світоглядному безапеляційно заявляє: «... ніколи не мали нічого спільного в поглядах, себто, в засадничих **переконаннях**. На якийсь час ти мені накинув свої. Я, засліплена твоєю інтелігенцією і своїми почуваннями, прийняла їх. Але вони виявилися для мене чужими й ворожими. Вони опоганили мою душу, розложили мою гідність, штовхнули мене на ганьбу, зруйнували мені життя» [6, с.267]. Більше того, Таня виростає і виховується по-іншому під впливом вітчима: «Вона не хоче спокою, вона ненавидить тишу й безтурботність, вона ставить у ніщо **збереження фізичного існування**. Зі запалом юности вона мріє про ліс, про скоростріл і про гранати. ... Для неї нема більшої гордості від того, що вона – донька борця УПА. В ній нарешті обізвалася правда Кобзаренківська кров...» [6, с.362].

Твір Ольги Мак також просякнутий атмосферою довоєнного і післявоєнного часу. Третєособовий наратор дистанціюється від героїв і некапливо розгортає оповідь, насичену політичними і побутовими прикметами конкретного історичного періоду.

В українській літературі у 20-х роках ХХ ст. активно розвивалась інтелектуальна проза, проте цей процес був перекреслений несприятливими суспільно-історичними умовами. Роман Ольги Мак засвідчив залучення української літератури до світоглядних та естетичних пошуків світового письменства. поєднавши у собі ознаки традиційності і модерності.

Водночас, незважаючи на перерваність традиції, як засвідчує Н.Козачук [5], лінія інтелектуального роману знайшла своє продовження у таких творах другої половини ХХ ст., як «Дві жінки Альберта», «Красиви підглядника» Б. Бойчука; «Вовкулака (Самотній вовк)», «Катастрофа» В. Дрозда; «Безслідний Лукас» П. Загребельного; «Воццек» Ю. Іздрика, «Землетрус» С. Майданської; «Біла тіль», «Суд над Сенекю», «Вернися в дім свій» Ю. Мушкетика; «Господар», «Гірчичне зерно», «Смітник Господа нашого», «Записки Білого Пташка» Г. Паргуляк; «Міські мотиви», «Дисертація», «Матріополь» В. Тарнавського; «Чудо», «Камінна луна», «Дзигар одвічний», «Юнаки з вогненної печі: Записки стандартного чоловіка» Вал. Шевчука; «Марта», «Рай» Г. Штона; «Як на війні», «Бар'єр несумісності», «Причини і наслідки» Ю. Щербака.

Список використаних джерел:

1. Бахтин М. Слово в романе. *Вопросы литературы и эстетики*. Исследования разных лет. Москва : Художественная література, 1975. С. 72-233.
2. Василенко В.С. Модифікація травми в українській еміграційній прозі другої половини ХХ століття : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.01. Київ, 2016. 20 с.
3. Герасимчук В. Філософський роман ХХ ст. Специфіка тексту. Київ : ПАРА-ПАН, 2007. 392 с.
4. Літературознавча енциклопедія : у 2-х т. / авт.-уклад. Ю.І. Ковалів. Київ : ВЦ «Академія», 2007. Т. 2. 624 с.
5. Козачук Н.В. Поетика української інтелектуальної прози 1960-90-х рр. : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.01. Івано-Франківськ, 2008. 19 с.
6. Мак Ольга. Проти переконань : роман. Торонто : Гомін України. 1959. 368 с.
7. Мацько В. Українська еміграційна проза ХХ століття : монографія. Хмельницький : ПП Дереза І.Ж., 2009. 388 с.
8. Павличко С.Д. Лабіринти мислення. Інтелектуальний роман сучасної Великобританії. Київ : Наукова думка, 1993. 105 с.
9. Рега А.С. Художньо-філософська своєрідність прози Ольги Мак : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.01. Івано-Франківськ, 2015. 20 с.
10. Рудницький Л. Література з місією. Спроба огляду української еміграційної прози. *Слово і Час*. 1992. № 2. С. 41-45.
11. Трембіцький А.А., Трембіцький А.М. Письменниця-подільянка Ольга Мак – гордість української діаспори Бразилії та Канади. *Освіта, наука і культура на Поділлі*. 2013. Т. 20. С. 225-238.
12. Українська діаспора: літературні постаті, твори, біобібліографічні відомості / упоряд. Віри Просалової. Донецьк : Східний видавничий дім, 2012. 516 с.

The article depicts the genre specificity of the novel «Against Beliefs» by Olga Mak, a talented writer of the Ukrainian diaspora in Brazil and Canada, author of numerous artistic and documentary works, who was born in the Podillya region. The text is viewed from the perspective of traditional and modern genre traits that are closely intertwined in the novel. Olga Mak uses a chronological plot with framing, while highlighting the epilogue, the matrix of family, love and romance education, realistically depicts Ukrainian history of the 30s and 40s of the twentieth century through the lens of individual experience, while simultaneously portraying a two-dimensional system, which is expressed in the reflections of the characters, their disputes, a kind of ideological competition. The au-

thor art-journalistly breaks the problems of man and system, man and religion, humanism and totalitarianism, the absurdity of the world, the search for my own self, inner freedom. The main characters are participants in the controversy, written psychologically, in details. Unlike the modernist intellectual novel with its opening finale, Olga Mack's work has a completed plot. Actually, the reader receives answers to the questions posed by the writer. The personal destiny of the heroes is clearly outlined, respectively – the spiritual conflict between them is completed, and thus the existential dispute is resolved.

It is also noted that, despite the interruption of the development of Ukrainian modernism, in the second half of the twentieth century the intellectual novel continued to develop in the works of B. Boychuk, V. Drozd, P. Zagrebelsky, Y. Izdrik, S. Maidansky, Y. Mushketik, G. Pagutyak, V. Tarnavsky, Val. Shevchuk, G. Shtonya, Y. Shcherbaka.

Key words: creativity of Olga Mak, intellectual novel, specifics of genre nature of Olga Mak's novel «Against Beliefs».

Отримано: 16.09.2019 р.

УДК 821.161.2-3(477.43)Мачківський
DOI: 10.32626/2309-7086.2019-16-2.314-318

Тетяна Джурбій

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ХУДОЖНЬО-БІОГРАФІЧНА ПРОЗА МИКОЛИ МАЧКІВСЬКОГО

На прикладі романів подільського письменника Миколи Мачківського «Чорний дяк» та «До вежі черленої» досліджено типологічні особливості художньо-біографічної прози. Звернено увагу на особливості інтерпретації біографії видатних постатей у романному жанрі.

Ключові слова: роман, художня біографія, Микола Мачківський, Наталія Кашук, Ісайя Кам'ячанин.

На сучасному етапі розвитку вітчизняного літературного процесу помітне місце займає в наукових студіях літературно-біографічна проза. Як сукупність жанрових форм художньої біографії дана проблема стає все частіше об'єктом дослідження сучасних літературознавчих студій. Питання жанрово-стильової специфіки художньо-біографічної прози всебічно висвітлювали вітчизняні й зарубіжні науковці – М. Бахтін, О. Валевський, Г. Винокур, О. Галіч, О. Дацюк, Д. Жуков, Д. Затонський, В. Кардін, Б. Мельничук, Андре Моруа, Ж. Неф, Д. Стус, М. Утехін, І. Янська та ін.

У класичному трактуванні, основними ознаками цього жанру є: правдивість зображення образу видатної особи, високохудожність оповіді, опора на справжні документи та факти, безпристрасність біографа, глибоке занурення в психологію головного героя й таке інше; звернення увагу на альтернативні й фіктивні життєписи, в яких органічно переплелися правда та вимисел. Постмодерні варіантні форми художньої біографічної прози вирізняються синкретичністю – літературна гра з біографічним фактажем поєднується з історичною правдою, при цьому, дотримуючись рідко логічності та послідовності при викладі подій та життєвих фактів.

Жанр класичної художньої біографії інтерпретував у своїй літературній творчості подільський письменник Микола Мачківський. Його роман «Чорний дяк» знайомить читача з письменником давньої української літературної доби Ісайєю Кам'ячанином, «До вежі черленої» – з життєтворчістю класика ХХ століття Наталею Кашук.